

SB-1064-65

B. Ed. (Basic Education) Examination

March / April - 2011

Paper - III

(1) Development of Education System in India

**(2) Development of Education System in India (Nai-Talim)
(New Course)**

Time : Hours]

[Total Marks : 100

SB-1064

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fillup strictly the details of signs on your answer book.	Seat No. :
Name of the Examination :	<input type="text"/>
B. Ed. (BASIC EDUCATION)	<input type="text"/>
Name of the Subject :	<input type="text"/>
Development of Education System in India - 3 (New)	<input type="text"/>
Subject Code No. : <input type="text"/> 1 <input type="text"/> 0 <input type="text"/> 6 <input type="text"/> 4	Section No. (1, 2,.....) : <input type="text"/> NIL
	Student's Signature

- ૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં અથવા શબ્દોમાં ઉત્તર આપો : ૧૦
- (૧) ઉત્તર વૈદિક યુગને અન્ય કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે ?
- (૨) મહમદ પયગંબરનો ઉપદેશ જણાવો.
- (૩) બૌદ્ધ શિક્ષણનું માધ્યમ કઈ ભાષામાં હતું ?
- (૪) SUPWનું પૂરું નામ જણાવો.
- (૫) અધ્યતાકેન્દ્રી શિક્ષણનો અર્થ જણાવો.
- (૬) રાજ્ય સરકારે વર્ગ બઢતીના નિયમો શા માટે સરળ બનાવ્યા ?
- (૭) MHRDનું વડું મથક કયાં આવેલું છે ?
- (૮) સ્વાસ્થ્યનાં પ્રકારો જણાવો.
- (૯) સૌ પ્રથમ ઈંગ્લેંડમાં કઈ મુક્ત વિશ્વવિદ્યાલયનો ઉદ્ભવ થયો ?
- (૧૦) આવૃત્તિ વિતરણ માટે વર્ગોની સંખ્યા શોધવાનું સૂત્ર જણાવો.
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના 30થી 40 શબ્દોમાં ઉત્તર લખો : (ગમે તે પાંચ) ૧૦
- (૧) વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા (WHO)એ સ્વાસ્થ્ય માટે કઈ વ્યાખ્યા આપી ?
- (૨) મુક્ત વિશ્વવિદ્યાલયની કોઈ બે મર્યાદાઓ જણાવો.
- (૩) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (1986)ના ઉદ્ભવનાં બે કારણો જણાવો.
- (૪) માધ્યમિક શિક્ષણ પંચે સૂચવેલા શિક્ષણનું માળખું જણાવો.
- (૫) સહસંબંધનો અર્થ સ્પષ્ટ કરો.
- (૬) બૌદ્ધ યુગના કોઈ પણ ચાર શિક્ષણના કેન્દ્રો જણાવો.
- (૭) રેલે પંચ (1902)ની નિયુક્તિના કારણો જણાવો.

- ૨ નીચેના પ્રશ્નોના 125 થી 150 શબ્દોમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે પાંચ) ૨૦
- (૧) અપવ્યય અને સ્થગિતતાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
  - (૨) જાતીય શિક્ષણનું મહત્ત્વ જણાવો.
  - (૩) “શૈક્ષણિક આંકડાશાસ્ત્રનું જ્ઞાન શિક્ષક માટે જરૂરી છે.” - આ વિધાન ચર્ચો.
  - (૪) આદિસેશિયાહ સમિતિની ભલામણો જણાવો.
  - (૫) વુડના ખરિતાના મુખ્ય ગુણો જણાવો.
  - (૬) રાષ્ટ્રીય જ્ઞાનપંચનું સંગઠન જણાવો.
  - (૭) કોઠારી શિક્ષણ પંચ (1964-66)ની શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ અંગેની ભલામણો જણાવો.
- ૩ નીચેનામાંથી પ્રશ્નોના 150 થી 180 શબ્દોમાં ટૂંક નોંધ લખો : (કોઈ પણ બે) ૧૦
- (૧) માધ્યમિક શિક્ષક સંઘના કાર્યો
  - (૨) મુક્ત વિશ્વવિદ્યાલય
  - (૩) સમઘારણ વક્રરેખાના લક્ષણો.
- ૪ નીચેના પ્રશ્નોના આશરે 250 શબ્દોમાં ઉત્તર લખો : (ગમે તે બે) ૨૦
- (૧) સેવાકાલીન તાલીમ કાર્યક્રમની ચર્ચા નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખી કરો
    - સમસ્યાઓ
    - અસરકારક બનાવવાના ઉપાયો.
  - (૨) એઈડ્ઝ (AIDS)ના સંદર્ભમાં નીચેના મુદ્દાની ચર્ચા કરો :
    - લક્ષણો અને ફેલાવાની રીત
    - જાગૃતિ લાવવા શાળાની ભૂમિકા
  - (૩) માધ્યમિક શિક્ષણના નવસંસ્કરણ માટે માધ્યમિક શિક્ષણપંચે કરેલી ભલામણો નીચેના મુદ્દાના સંદર્ભમાં કરો :
    - ભાષાઓનું અધ્યાપન
    - પાઠ્યપુસ્તક
    - શિક્ષણની પદ્ધતિ
    - માધ્યમિક શિક્ષણનું માળખું.
- ૫ નીચેના પ્રશ્નોના 350 થી 450 શબ્દોમાં જવાબ આપો : (ગમે તે બે) ૩૦
- (૧) વેદકાલીન શિક્ષણ તથા મધ્યકાલીન શિક્ષણનાં હેતુઓ જણાવી બંને વચ્ચેની અસમાનતાની ચર્ચા કરો.
  - (૨) કોઠારી પંચ (1964-66)ના સંદર્ભે નીચેના મુદ્દાની ચર્ચા કરો :
    - શિક્ષણનું માળખું
    - શિક્ષણ તરેહના મુખ્ય લક્ષણો
    - શિક્ષણના +2 તબક્કાની જરૂરિયાત અને અપેક્ષા.

- (3) નીચે આપેલા આવૃત્તિ વિતરણ કોષ્ટક પરથી પ્રમાણવિચલન અને પાદૃસ્થ વિચલન શોધો :

વર્ગ	આવૃત્તિ
50-54	2
55-59	6
60-64	8
65-69	10
70-74	18
75-79	23
80-84	16
85-89	7
90-94	7
95-99	3

$$N = 100$$

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no. 1.

- 1 (a) Answer the following questions in one sentence or words : **10**
- What is the other name of postvedic era ?
  - State the advice of Mohmmad Paigamber.
  - What was the medium of language of Buddhist education?
  - State full name of SUPW.
  - State the meaning of learner centre.
  - Why the state government made the class promotion rules easy ?
  - Where is the chief centre of MHRD ?
  - State the types of Health.
  - Which open university started first in England ?
  - State the formula to find the number of classes for frequency distribution.
- (b) Answer the following questions in 30 to 40 words : **10**
(any five)
- Which definition is given for health by World Health Education ?
  - State the two limitations of open university.
  - State two reasons for forming National Education Policy (1986).
  - State the educational structure suggested by Secondary Education Commission.
  - Clarify the meaning of co-relation.
  - State any four education centres of Buddhist era.
  - State the reasons for formation of Ralley Commission (1902).

- 2** Answer following questions in 125 to 150 words : (any five) **20**
- (i) Clarify the concept of wastage and stagnation.
  - (ii) State the importance of Sex Education.
  - (iii) "The knowledge of Educational Statistics is useful to teacher." Discuss this statement.
  - (iv) State the suggestions of Adeshesiah Committee.
  - (v) State the main merits of Wood-Dispatch.
  - (vi) State the organization of National Knowledge Commission.
  - (vii) State the suggestions of Kothari Commission (1964-66) for teacher-education.
- 3** Write short notes in 150 to 180 words of the following **10**
questions : (any two)
- (i) Role of Secondary Teacher Association
  - (ii) Open University
  - (iii) Characteristics of Normal Probability Curve.
- 4** Answer the following questions in 250 words approximately : **20**
(any two)
- (i) Discuss the In-service Training Programme in context to the following points :
    - Problems
    - Suggestions to make effective.
  - (ii) Discuss the AIDS in context to following points :
    - Characteristics and procedure for spreading
    - Role of school for awareness.
  - (iii) Discuss the recommendation of Secondary Education Commission for modification of secondary education in context to following points :
    - Teaching Languages
    - Text Books
    - Teaching Methods
    - Structure of Secondary Education.
- 5** Answer the following questions in 350 to 450 words : **30**
(any two)
- (i) State the objectives of Vedic education and Medieval period education. Also discuss the difference between both.
  - (ii) Discuss the following points in context to Kothari Commission :
    - Pattern of Education
    - Main characteristics of education pattern
    - Need and expectation of +2 stage of Education.

- (iii) Find standard deviation and quartile deviation from the following frequency distribution :

Class	Frequency
50-54	2
55-59	6
60-64	8
65-69	10
70-74	18
75-79	23
80-84	16
85-89	7
90-94	7
95-99	3

$$N = 100$$

SB-1065

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of signs on your answer book.

Name of the Examination :
B. Ed. (BASIC EDUCATION)

Name of the Subject :
Development of Education System in India (Nai-Talim) - 3 (New)

Subject Code No. : **1 0 6 5** Section No. (1, 2,.....): **NIL**

Seat No. :

Student's Signature

- ૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો : ૧૦
- N.C.T.E.નું પૂરું નામ જણાવો.
  - નઈ તાલીમની સ્થાપના ક્યારે થઈ હતી ? ક્યાં ?
  - યુનિવર્સિટી શિક્ષણ પંચની સ્થાપના ક્યારે થઈ હતી ?
  - સેવાકાલીન શિક્ષણ એટલે શું ?
  - સ્થગિતતા એટલે શું ?
  - માધ્યમિક શાળાનાં પ્રકારો જણાવો.
  - મધ્યક એટલે શું ?
  - 7,3,5,7,9,2નો બહુલક જણાવો.
  - ઈન્દિરા ગાંધી રાષ્ટ્રીય મુક્ત વિશ્વવિદ્યાલયની સ્થાપના ક્યારે થઈ હતી ?
  - વેદ શબ્દની ઉત્પત્તિ કઈ ધાતુથી થઈ છે ?
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ પાંચ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : ૧૦
- મુદ્દાલિયર કમિશનની મુખ્ય ત્રણ ભલામણો જણાવો.
  - નવોદય વિદ્યાલયની સંકલ્પના જણાવો.
  - N.C.E.R.T.નાં મુખ્ય બે કાર્યો જણાવો.
  - બુનિયાદી કેળવણીની એક વ્યાખ્યા આપી તેના વિવિધ નામો જણાવો.
  - પૂર્વકાલીન શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમોમાં સુધારણાનાં કોઈ પણ બે ઉપાય જણાવો.

- (દ) આંકડાશાસ્ત્રની બે મર્યાદા ટૂંકમાં જણાવો.
 (ઝ) આશ્રમશાળાની જરૂરિયાત જણાવો.

- ૨ નીચેનામાંથી કોઈ પણ પાંચ પ્રશ્નોના સવિસ્તર ઉત્તર આપો : ૨૦
 (૧) ખુલ્લુ વિશ્વવિદ્યાલયનું મહત્ત્વ સમજાવો.
 (૨) માધ્યમિક કક્ષાએ આદિવાસી બાળકોની મુખ્ય સમસ્યા ચર્ચો.
 (૩) આવૃત્તિ બહુકોણ એટલે શું ? ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
 (૪) સહસંબંધનો અર્થ સમજાવી તેના પ્રકારો વિશે ચર્ચા કરો.
 (૫) C.T.E.નાં કાર્યો જણાવો.
 (દ) મધ્યકાલીન શિક્ષણના ઉદ્દેશ્યો જણાવો.
 (ઝ) સેવાકાલીન શિક્ષણની મર્યાદાઓ જણાવો.

- ૩ ટૂંક નોંધ લખો : (ગમે તે બે) ૧૦
 (૧) બુનિયાદી શિક્ષણ બોર્ડનાં કાર્યો
 (૨) સામાન્ય માધ્યમિક શાળા અને ઉત્તર બુનિયાદી શાળા વચ્ચેનો તફાવત
 (૩) બૌદ્ધયુગનાં શિક્ષણની મર્યાદાઓ.

- ૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર આપો : ૨૦
 (૧) આધુનિક યુગમાં શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનો અર્થ આપી તેની જરૂરિયાત વિશે મુદ્દાસર ચર્ચા કરો.
 (૨) દૂરસ્થ શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેનું મહત્ત્વ સમજાવો.
 (૩) નીચે આપેલ માહિતી પરથી સહસંબંધક શોધી તેનું અર્થઘટન કરો :

વિદ્યાર્થીઓ	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ગણિતનાં ગુણ	85	99	88	95	91	85	76	97	88
અંગ્રેજીનાં ગુણ	60	38	68	44	62	69	77	44	60

- ૫ નીચેના કોઈ પણ બે પ્રશ્નોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો : ૩૦
 (૧) પ્રચલિત કેળવણી અને નઈ તાલીમને ધ્યાનમાં રાખી નીચેના મુદ્દાઓની સવિસ્તર ચર્ચા કરો :
 (૧) વર્તમાન શિક્ષણમાં નઈ તાલીમનાં તત્ત્વો
 (૨) નઈ તાલીમનાં પ્રશ્નો
 (૩) નઈ તાલીમની વિશિષ્ટતાઓ.
 (૨) નીચેના મુદ્દાઓનાં સંદર્ભે માધ્યમિક કક્ષાએ અપવ્યયની ચર્ચા કરો :
 (૧) સંકલ્પના
 (૨) અપવ્યયનાં કારણો
 (૩) અપવ્યય ઘટાડવાનાં ઉપાયો
 (૩) વેદકાલીન શિક્ષણને ધ્યાનમાં રાખી નીચેના મુદ્દાઓની ચર્ચા કરો :
 (૧) ઉદ્દેશ્ય
 (૨) વિશેષતા
 (૩) અભ્યાસક્રમ.

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no. 5.

- 1 (a) Answer the following questions in one sentence each : **10**
- (i) What is the full form of N.C.T.E ?
  - (ii) When did Nai-Talim establish ? Where ?
  - (iii) When did University Education Commission establish ?
  - (iv) What is Inservice Education ?
  - (v) What is stagnation ?
  - (vi) Give the types of secondary school.
  - (vii) What is Mean ?
  - (viii) Find out the Mode of 7,3,5,7,9,2.
  - (ix) When did Indira Gandhi National Open University establish ?
  - (x) What is the root word of the word 'ved' ?
- (b) Answer briefly any five of the following : **10**
- (i) Write the main three recommendation of Mudaliyar Commission.
  - (ii) Mention the concept of Navodaya Vidyalaya.
  - (iii) Mention the main two functions of N.C.E.R.T.
  - (iv) Mention one definition and give various names of Basic Education.
  - (v) Give any two suggestions for improving in pre-service secondary teacher education programme.
  - (vi) State two limitation of statistics in short.
  - (vii) Mention the necessity of Ashramshala.
- 2 Answer any five of the following : **20**
- (i) Mention the importance of open university.
  - (ii) Discuss the main problems of the tribal students at the secondary stage.
  - (iii) What is frequency polygon ? Explain with illustration.
  - (iv) What is the meaning fo correlation ? Discuss the types of correlation.
  - (v) Mention the functions of C.T.E.
  - (vi) State the aims of Medieval Education.
  - (vii) Mention the limitations of Inservice programme.
- 3 Write short note : (any two) **10**
- (i) Function of Basic Secondary Education Board.
  - (ii) Difference between Secondary School and Post Basic Secondary School.
  - (iii) Limitations of the Education in the era of Buddhism.

- 4 Write down the descriptive answers any two of the following : 20
- (i) Discuss the meaning of teacher training and its necessity in Modern Era.
  - (ii) Explain the concept and importance of Distance Education.
  - (iii) Find out correlation from below given information and define it :

Students	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Marks in Maths	85	99	88	95	91	85	76	97	88
Marks in English	60	38	68	44	62	69	77	44	60

- 5 Write down the descriptive answers any two of the following : 30
- (i) Discuss in details the following points keeping in mind the current education and Nai-Talim :
    - (a) Elements of Nai-Talim in current education
    - (b) Problems of Nai-Talim
    - (c) Specific characteristics of Education of Nai-Talim.
  - (ii) Discuss wastage at secondary stage in the context of the following points :
    - (a) Concept
    - (b) Cause of wastage
    - (c) Ways of solution for reducing wastage.
  - (iii) Discuss the following points in view of vaidic Education System :
    - (a) Aims
    - (b) Specific Characteristics
    - (c) Curriculum.
-